מילים מתייוונות מנוונות את כל התרבות

העדר הלוגיקה שמביא עימו הפוסטמודרניזם היה דווקא מנוגד לתרבות יוון. מי שזרע את הנגע הזה באנושות היו דווקא המתייוונים היהודים שנשאו בתוכם סתירה בלתי־פתירה בין זהות (יהודית) לבין תרבות שזרה להם

גלי בת חורין

השבוע התארח בפורום קפה שפירא מרק לוגובסקוי, מחבר הספר 'אתאיסט בגוש קטיף' על החוויות האישיות שלו מהגירוש מגוש קטיף. בעקבות המפגש נוצר דיון סוער סביב השאלה אם פקודת הגירוש הייתה בלתי־חוקית, שדגל שחור מתנוסס מעליה, מהסוג שצה"ל עצמו קבע שחובה לסרב לה. הטיעון הנגדי נטען בשם ערך הממלכתיות המקודש. מחד גיסא, גירוש יהודים מבתיהם בארץ ישראל עומד בסתירה מהותית לחוזה הציוני: בית לאומי לעם היהודי בארץ ישראל, למצוות ההתיישבות בה ולאיסור המוסרי לעקור אנשים מבתיהם על לא עוול בכפם. מנגד – מאבק כנגד החלטות חוקיות של ממשלה שנבחרה דמוקרטית חותר תחת הלגיטימיות של עצם קיומה של מדינת ישראל ויש בו סכנת התפוררות לכאוס של "איש הישר בעיניו יעשה".

גירוש גוש קטיף כפה התנגשות בין שני ערכים, שכל אחד מהם בסיסי, מהותי ומקודש. אנשים שהשתתפו בהחלטה הטילו על הציבור דילמה בלתי־פתירה בקנה מידה תנ"כי.

למרות ההשקה הברורה בין הימים ההם והזמן הזה, אין בכוונתי לטעון כאן שתומכי הגירוש משולים למתייוונים, אלא להאשימם בחטא עצום בהרבה, שמקורו בחטא שחטאו המתייוונים לתרבות האנושית בכללותה.

שתי התרבויות, ההלניסטית והיהודית, הוכיחו מזמן את גדולתן. בשתיהן הייתה תרומה חסרת תחליף לקידום האנושות. השוואה אובייקטיבית בין התרבויות עשויה להביא אנשים ראויים להעדיף – רציונלית – את ההלניסטית על פני היהודית. וגם להפך.

אלא שלהבדיל מהאדם היווני – שהיה חלק מתרבות אוניברסלית שכבשה עמים ואימצה לעצמה את חוכמתם – האדם היהודי הוא שילוב בל ינותק בין הולדה למורשת תרבותית. יהודי הוא מי שאימו יהודייה ואביו הוא התרבות היהודית. יווני היה יכול לבחור לעצמו תרבות אחת מתוך שלל תרבויות העולם. בניגוד למונותאיזם, התרבות ההלניסטית הפגאנית דגלה בריבוי אלים, ריבוי אמיתות ורב־תרבויות. האדם היווני הוא אזרח העולם במהותו ממש, תרבותו אוניברסלית ואקלקטית. יווני לא חייב להיוולד ביוון. די לאדם לאמץ תרבות הלניסטית והרי הוא יווני. אלא אם כן מדובר ביהודי.

וניתן היה לדמות, שהתרבות הפוסטמודרנית הנוכחית השוללת את מושג 'האמת האובייקטיבית' היא תוצר ישיר של הפגאניות היוונית. אלא שנהפוך הוא: אנחנו הולדנו את הכשל הזה. אנחנו הוצאנו מקרבנו את תופעת המתייוונים.

האדם היהודי הוא מי שנולד לאם יהודייה ולתרבות יהודית. רק על פי היהדות, עם ותרבות – חד הם. זה עצם מהותו, זו משמעות המושג 'יהודי', והדבר כלל אינו נתון לבחירתו. ואם כי כנראה לעולם לא נכריע את הוויכוח הפנימי בשאלה מה כלול בטווח ההגדרה ל'יהודי' ומהן המחויבויות ההכרחיות לתרבות היהודית שמחוץ להן אדם אינו יכול עוד להיחשב יהודי – מה שברור **שלא** ניתן לכלול בהגדרה 'יהודי' את "מי שאימץ לחלוטין תרבות נוכרית ליהדות".

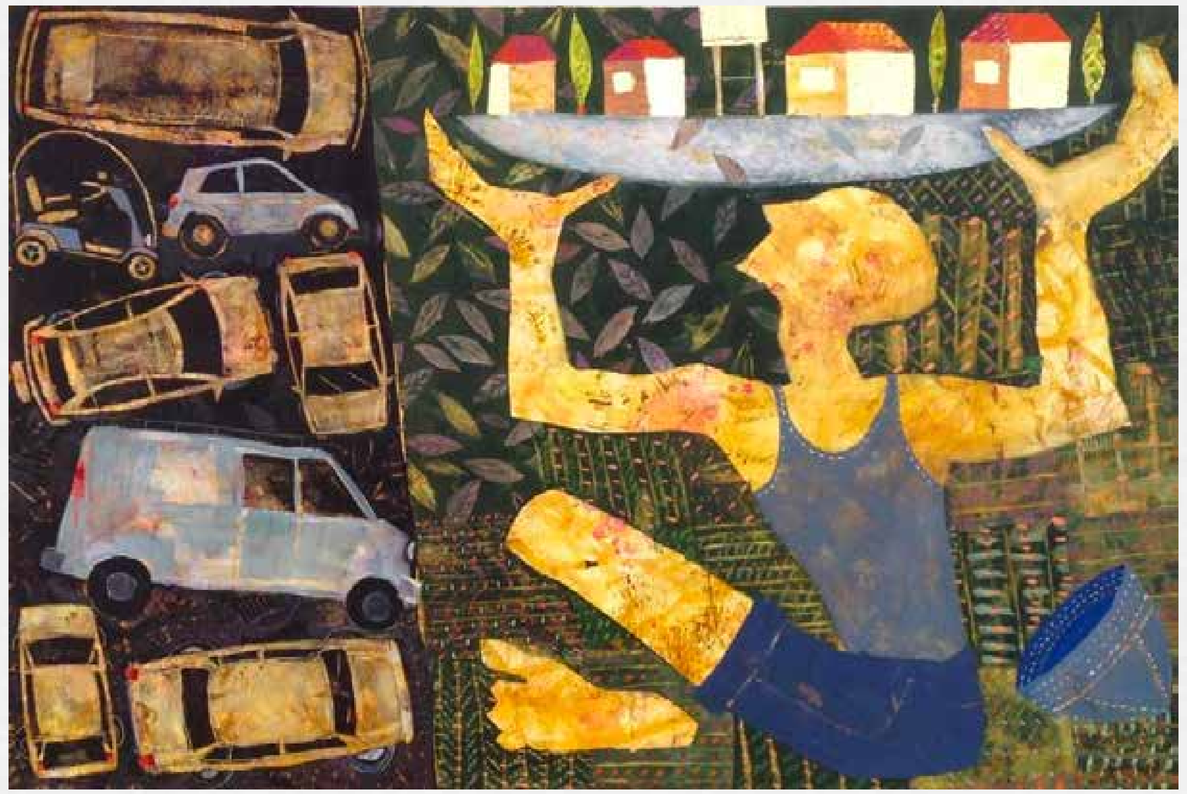

מגש הכסף, מגש הבדיל 2018. גואש ודיו על לוח מצופה חימר. 61/91.5 ס"מ, חנן מזל
מוצג ב"זמרת הארץ" ביד בן צבי, ירושלים

לפרסום יצירות 050-8621524

לדעתי, הוויכוח עצמו הוא חלק משימור התרבות היהודית. ולדעתי גם ניתן להרחיב מאוד את טווח הדעות וההתנהגויות במסגרת ההגדרה 'תרבות יהודית', אבל לא ניתן להרחיב את המושג 'תרבות יהודית' כך שיכלול 'תרבות נוכרית'. מתייוון, מתוקף הגדרה, הוא יהודי־נוכרי. זו סתירה לוגית, פרדוקס בלתי־פתיר.

התרבות היהודית היא שהוציאה מקרבה את תופעת ההתייוונות וכך החדירה לעולם תיבת פנדורה – בני אדם שהם התממשות הבשר של סתירה לוגית. הורשנו לעולם תופעה קיימת, בלי היתכנות לקיומה: משהו שאינו זהה לעצמו. יהודי־שאינו־יהודי. כך הפצנו בעולם, דרך בני אדם חיים, תופעה חסרת היתכנות, שכל אחד ממרכיביה הוא יסוד כאוס המחולל חורבן בכל אשר יפנה. ומאחר שהגנום היהודי בורך בכושר שכלי מיוחד, היהודים המתכחשים לעצמם הם כוח הרס בסדר גודל קוסמי.

> *'מתייוון' הוא סתירה מהלכת. חוקי הלוגיקה קבועים, שמסתירה נובע הכול. ההיסטוריה היהודית נגועה במתייוונים, שבעצם קיומם ממשיכים לגלם קרע והתנתקות בין התבונה למציאות. נתק שכזה משמעו התאבדות*

כל זה אינו כלל במישור הפילוסופי המופשט. הוא פועל יוצא ותוצר של בני אדם שנפוצו לכל העולם תוך כדי היותם סתירה מהלכת. אותם אנשים נדרשים בכל רגע להצדיק את קיומם האבסורדי באמצעות הרחבה ומתיחה של מושגי השפה כך שיכללו בחובם את סתירתם. הם משדלים את האנושות – אשר בדרך כלל משתדלת לשמר תפיסות הגיוניות – להאמין שבעקרונות סותרניים מתקיימת תבונה נעלה נסתרת או סוג של מוסריות הנשגבת ממוחו של ההדיוט הכבול להיגיון.

מי אם לא שר חינוך יהודי במדינה היהודית היה יכול להמציא סתירה מוחלטת כמו "האחר הוא אני" ואז לכפות את האבסורד על המציאות, שעד היום מפלבלת בעיניה מהלם ומתדהמה? רק עם שממנו יצאו מתייוונים – קרי יהודים־שאינם־יהודים מתוקף הגדרה – היה יכול להנחיל את הרעיון ש"אני זה מה שאני לא" מתוקף הגדרה. זאת בניגוד ליוונים, שתרמו בין היתר את שלושת כללי ההיגיון: "(א) דבר זהה לעצמו; (ב) דבר לא יכול להיות הפכו; (ג) אין אפשרות שלישית". מתייוון הוא סתירה של כל שלושת הכללים גם יחד.

הצורך היומיומי של המתייוון להצדיק את קיומו הפרדוקסלי הכריח את היהודי שאינו הוא להרחיב את גבולות התודעה כך שתכיל סתירות. הוא נצרך למצוא דרכים להרחיב את טווח ההגדרה ל'יהודי' ולמתוח ולהרחיב את ההגדרה כך שתכלול גם 'עבודת אלילים' ו'אי קיום מצוות היהדות'.

זו עובדה היסטורית שמארץ ישראל נפוצו מתייוונים, שהדביקו את האנושות ברעיון מבטל־התבונה, כאילו שכל הגדרה וכל מושג ניתנים להרחבה עד כדי החלת שלילתם. כך הפצנו צורת חשיבה מעוותת שמתירה את פרימתה של כל הגדרה. התרבות ההלניסטית מתאפיינת בחתירה להבנת המציאות באמצעות גידור נאות של פיסותיה: כל מילה ומושג המוגדרים כראוי ונקיים מסתירות.

לעומת זאת המתייוונים – בניסיונם להפוך ליוונים – לא יכלו אלא להרחיב ולפרום את המושגים שהיוונים עמלו להבנות. כך יותר משהתרחקו מזהותם היהודית, הם הרחיקו מעצמם עוד יותר את האפשרות חסרת ההיתכנות להיחשב כיוונים.

> *כך הפצנו בעולם, דרך בני אדם חיים, תופעה חסרת היתכנות, שכל אחד ממרכיביה הוא יסוד כאוס המחולל חורבן בכל אשר יפנה. ומאחר שהגנום היהודי בורך בכושר שכלי מיוחד – היהודים המתכחשים לעצמם הם כוח הרס בסדר גודל קוסמי.*

ותראו לאן הגענו: למושג 'ממלכתיות'. יש רגע הולדת. הרב קוק, הפילוסוף הגדול של הציונות הדתית, ניסח והגדיר אותו. הרב קוק חשב על מדינת יהודים כיחידה אורגנית אחת – המדינה היא גוף, והיהודים בה – נפש. והנה הגענו למצב שבו הממשלה, המשולה למוח – האיבר המושל באדם בדימוי הגוף־נפש של ישראל – דוחה את הנשמה ומסלקת אותה מהגוף. וכל זה נעשה תחת המושג 'ממלכתיות', שאיבד כך כל פשר והפך למושג 'מתייוון'.

זו לא תופעה שמתחילה ונגמרת בשפה. מילים הן דגלים. בני אדם מוכנים להקריב את חייהם למען הדגל. כל מה שנחוץ לאויב של תרבות מסוימת כדי להביא להתאבדותה, הוא רק להפוך על פניהם את הערכים שהדגל מייצג ואז להניח למקדשי הדגל להשמיד את עצמם למען דגל כוזב, שנראה כמו הדגל האהוב, אלא שתוכנו רוקן, נחמס והוחלף בכל מה שלא אמור להיות יקר ואהוב.

'ממלכתיות' היא דגל ראוי לחיות ולמות למענו. זהו מושג רחב יריעה, שניתן להטעין ולתרום לו ערכים חדשים ולהרחיב את גבולותיו כדי לשמר אותו מפני התנוונות. אבל לא ניתן להרחיב את המושג כך שיכלול את הפכו. 'ממלכתיות' ישראלית לא יכולה לכלול "הקמת בית לאומי לעם הפלסטיני בארץ ישראל", וזה בדיוק מה שעשה הגירוש בשם דגל כוזב – 'ממלכתיות' שעברה תהליך התייוונות.

אנחנו מוצפים היום במושגים מתייוונים, מושגים מתחזים, שתוכנם סותר את ייצוגם המילולי. כל מהותם היא הרס, ריסוק וחורבן: הרס השפה, הרס התבונה, ריסוק הברית הקדושה בין מושגי התבונה לבין המציאות. וכך – חורבן המציאות עצמה.

בכל פעם שפורצים את גדרות המילה, המציאות נמלטת מתוכה. השפה היא גשר בין התבונה למציאות הממשית. מילים מתייוונות הם נתק המציאות מהשכל.

אדריכלי חטא גוש קטיף שניסו לכבס את פשעם ועל דרך המניפולציה בשפה המירו את המילים 'גירוש' ו'טרנספר' במילה 'התנתקות' – ביטאו כך בדיוק את כל מלוא חטאם: בניסיון לנתק את הקשר ההכרחי בין מילה לתופעה, כדי להצדיק ולנרמל ביתוק החוזה הבסיסי ביותר בין המדינה לאזרחיה, החדירו לחברה בישראל את יסודות הכאוס, הכשירו עבור כל שקרן את היכולת להפריש בין הבטחה למימוש, בין תיאור מציאות לבין מה שבאמת מתקיים. כך יכלו קציני צבא להתגייס להגנה על שקריו של דובר צה"ל בטענה האבסורדית של 'פגיעה בממלכתיות', כאילו במושג 'ממלכתיות' מגולמת הזכות של צה"ל לשקר לאזרח. 'מתייוון' הוא סתירה מהלכת. חוקי הלוגיקה קבועים, שמסתירה נובע הכול. ההיסטוריה היהודית נגועה במתייוונים, שבעצם קיומם ממשיכים לגלם קרע והתנתקות בין התבונה למציאות. נתק שכזה משמעו התאבדות.

> *ניתן להרחיב מאוד את טווח הדעות וההתנהגויות במסגרת ההגדרה 'תרבות יהודית', אבל לא ניתן להרחיב את המושג 'תרבות יהודית' כך שיכלול 'תרבות נוכרית'. מתייוון, מתוקף הגדרה, הוא יהודי־נוכרי. זו סתירה לוגית, פרדוקס בלתי־פתיר.*

בימים ההם הוציא העם היהודי מקרבו זרע של פורענות – בני אדם שבעצם קיומם הם סתירה לוגית, שיכולים להצדיק את קיומם הבלתי מתקבל על הדעת לעצמם ולסביבה רק באמצעות החרבת התבונה. הם היו בני אדם בשר ודם. היום אנו מתמודדים מול העיוות שקיומם יצק לתוך התרבות היהודית והתרבויות שנוגעו בנגע הפרדוקס והאבסורד. ולכן, באופן אבסורדי עלינו להתייוון קצת בעצמנו – לאמץ במלוא הרצינות את המחויבות להבנות ולתאר את המציאות על פי הגדרות מדויקות, נאותות ונטולות סתירות פנימיות, לדבר רק דברי אמת ולדייק בדיבורנו, להדביר כל מושג שעבר התייוונות ואינו עוד זהה לעצמו.

וגם בכך לא די: השיח הציבורי מוצף היום בהרבה כל כך הבלים אבסורדיים, עד שנראה שאין ממנו מנוס, שזו רוח התקופה ושאין ברירה אלא לנסות להתאים את עצמנו אליה. פה ברצוני להציע צו מוסרי: על כל מי שטרם טומטם ליסוד, שתפיסת המציאות שלו נותרה בריאה, ששכלו נשמר ולא איבד את ההיגיון לדעת – לראות עצמו מחויב אישית לבלימת הפצת הנגע; להגיב מייד כנגד כל דבר הבל אבסורדי שמזהם זיהום אקולוגי, פוגע ומעוות את מרקם המציאות בכללותה.

"...בכל לבבך
ובכל נפשך
ובכל מאדך..."

במלאות 14 שנים
לנפילתו במבצע "עופרת יצוקה" של בננו
רס"ן דגן משה ורטמן הי"ד
תלמיד ישיבת הר המור

תתקיים האזכרה
יום שלישי | י' בטבת תשפ"ג (3.1.23) | 16:00
(התכנסות בשעה 15:45)
בחלקת הקבר בהר הרצל ירושלים עיר קדשנו תובב"א
לאחר האזכרה -
17:00 התכנסות באולם בית ההארחה
רח' הפסגה 8 בית וגן.
17:15 תפילת ערבית וכיבוד לסיום הצום.

18:00 - 21:00 "יְחַיּוּ דָגָן..." (הושע יד, ח)
ערב התעוררות וצמיחה בנתיב דגן הי"ד

דוברים
- דברים לזכרו של הרב מרדכי שטרנברג זצ"ל
- מפקדים וחברים על דגן הי"ד
- **הרב אלי בזק** ר"מ בישיבות מצפה רמון והר המור
- **הרב מאיר נאמן** ר"מ בישיבת שבי חברון
- **פרופ' אלי ורטמן** אביו של דגן הי"ד - 'הבסיס המוחי לחיי רצון'

הערב יועבר בערוץ היוטיוב של קוראים נבון

בבנין ירושלים ננוחם משפחת ורטמן

בס"ד
הורים יקרים!
אנו מתכבדים להזמינכם

ערב היכרות
אשר יתקיים אי"ה:
ביום ג' · י"ז טבת
10.01.23
19:30
בישיבת שפע

יום פתוח
לתלמידי כיתה ו'
ביום ו' · כ' טבת
13.01.23
9:00 - 11:00
בישיבת שפע

סטודיו @יוסף דלאל

לקבוצת הווטסאפ של שפע
02-5794457

שפע
ישיבה תיכונית בנשיאות הרב עדין אבן ישראל שטיינזלץ

תלמד. תרגיש. תבין

לפרטים והרשמה
ישיבת שפע, אפשטיין 5 ירושלים • yeshivatshefa.org.il
shefa.makor@gmail.com • 02-5794457

בס"ד
הורים ובנות העולות לט'
שיראל
נעים להכיר אולפנת שיראל
חינוך לחשיבה על כלל ישראל
משפחה אמיתית!
פעילות חברתית רבה ואיכותית
רמה לימודית גבוהה ומותאמת אישית
תכניות בחירה והעשרה
בניין אישיות איכותי ועמוק
ימים פתוחים לבנות:
י"ב טבת וכ"ד טבת.
לפרטים והרשמה: 0542377817

אשדיר
יציאה של החיים
שליחות משנה חיים!
מתעניינים? בואו להיות השליחים/ות הבאים/ות
יריד שליחות ה-7 2023
מיועד ל - מורים / רבנים / פעילים בתנועות נוער, בקמפוסים ובקהילות
המרכז לשליחות ציונית לתפוצות
המרכז לשליחות ציונית לתפוצות מזמין אתכם ליריד השנתי
בית 'נפש בנפש'. כניסה מהסינמה סיטי י-ם
5.1.23
הגעה חופשית בין השעות
17:00-22:00
להרשמה, חפשו בפייסבוק: המרכז לשליחות ציונית לתפוצות | info@shlichut.net

אבינו מלכנו פתח שערי שמים לתפילתנו
"הישן יתחדש
והחדש יתקדש"
(מרן הראי"ה קוק)
אולפנת חורב
שואפות רחוק מרגישות קרוב
תורה עם דרך ארץ
ערב היכרות להורים
לקראת הרישום לשנה"ל תשפ"ד
יתקיים אי"ה ביום רביעי
י"א בטבת (4.1.23) בשעה 20:00
יום פתוח לתלמידות
העולות לכיתה ז'
יתקיים אי"ה ביום שישי
י"ג בטבת (6.1.23) בשעות 8:30-11:30
ההרשמה דרך אתר האולפנא:
ulpenat-horev.co.il
02-5600700
חורב ירושלים תורה עם דרך ארץ
אולפנת חורב
פרסומי ישראל